

Pracovní texty pro kazatele 29

Milí přátelé,

po několika letech vychází další pracovních texty pro kazatele. Snaží se vyjít vstříc poptávce po příručkách, které by farářům a kazatelům nabídly setkání s biblickým textem se zaměřením pro jeho využití ke kázání.

Předkládáme vám několik studií pro velikonoční období. Jejich autory jsou farářky a faráři Českobratrské církve evangelické. Přístup každého z nich je osobitý – různorodost autorských příspěvků jsme záměrně zachovali. Doufám, že vám jejich práce budou inspirací.

Poděkování patří samozřejmě autorům a také faráři Janu Junovi, který se na vzniku těchto pracovních listů velkou měrou podílel. Pracovní texty pro kazatele je možné si objednat na <http://mlyn.evangnet.cz>

1.3.2013

Jan Keřkovský

OBSAH:

Malachiáš 1,1-5

Petr Kulík str. 2

Jan 17,1-8 (Květná neděle)

Ondřej Kolář str. 6

Lukáš 22,1-23,56 (Pašije podle Lukáše, Velký pátek)

Jiří Bureš str. 12

Lukáš 24,1-12: Prázdňý hrob

Rut Kučerová str. 16

Lk 11, 5-13: O vyslyšení prosb (neděle Rogate)

Dagmar Hrubantová str. 20

Ezechiel 36,24-28 a Skutky 1,6-14 (neděle po nanebevstoupení)

Lenka Ridzoňová str. 24

Římanům 2,28-29: Obřízka srdce (svatodušní svátky)

Pavel Jun str. 29

Malachiáš 1,1-5

Petr Kulík

1. První reakce

- zaujal mne dialogický charakter tohoto textu
- nevím, co si počít s Boží nenávistí a zlobou (Hospodin bořitel a ničitel)
- na druhou stranu mě velmi těší proklamace Boží lásky, která nemá lidskou příčinu

2. Text

2.1. Překlad (doslovný)

¹ Výnos slova Hospodina proti Izraeli v rukou posla mého.

² Zamiloval jsem si vás, řekl Hospodin. Ale řekli jste: V čem miluješ nás? Zdali (nebyl) bratr Ezau k Jákobovi?, je výrok Hospodinův. Ale zamiloval jsem si Jákoba.

³ A Ezaua nenáviděl jsem, proto zanechal jsem hory jeho nehostinnou pouští a dědictví jeho pro šakaly pouště.

⁴ Neboť řekne Edóm: Byli jsme zničeni, avšak vrátíme se a budeme stavět (na) sutinách. Tak pravil Hospodin zástupů: Oni budou stavět a já budu bořit. A nazvou je územím zvůle a ten lid, (na) který se hrozně hněval Hospodin na věky.

⁵ A oči vaše uvidí a vy řeknete: Veliký (jest) Hospodin za územím Izraele.

2.2. Exegetické poznámky

v. 1: kdo, skrze koho a ke komu mluví → událost prorockého slova, která se děje v tomto pořadí: Původce slova (Hospodin) → Zprostředvatel slova (Hospodinův posel) → Příjemce slova (Izrael)

• „výnos“ (נִשְׁאָר) → od „nosit, nést“ (נָשָׂא) → tedy také „břímě“, „břemeno“ (Ex 23,4; Dt 1,12; Ž 38,5; Oz 8,10);

• užívá se jako ohlášení soudu nad pronárody (např. Iz 13,1; 15,1; 17,1) → v tomto slovu se implicitně skrývá kritika Izraele: Boží lid se podobá pohanským národům

• „proti Izraeli“ (בְּיִשְׂרָאֵל) (BK) → také je možné překládat „k Izraeli“; ovšem překlad: „o Izraeli“ (ČEP) zatemňuje tu zvláštní milost komunikace

Hospodina se svým lidem (byť by se jednalo o slovo soudu) - v protikladu k Edómu (Mal 1,4 – viz „oni“, a nikoli „vy“)

v. 2: struktura: 1. Hospodinovo vyhlášení („Miluji vás“); 2. (malověrná) otázka Izraele → („V čem *spočívá*, že nás milujete?“); 3. Hospodinova odpověď („Jákoba jsem si zamiloval“)

- to je (v rámci prorockých látek) naprosto ojedinělá forma (dailog)
- Izrael si dovolí vyslovit své pochybnosti; žádá po Bohu vysvětlení
- „milovat“ (אהב) → z Božích úst (v 1. sg.) pouze zde! → Boží láska k Izraeli (Dt 7,8; 7,13; 23,6; Oz 3,1; 9,15; 11,1; 14,5; 1 Kr 10,9; 2 Pa 2,10; 9,8; Iz 43,4; 48,14; Jr 31,3; Ž 47,5)
- „Ezau“ (עשו) → starší bratr Jákoba (boje mezi bratry: Gn 25,19-34; 27,1nn)
- „Jákoab“ (יעקב) → „Zachycující patu“; „Podrážející nohy“ (Gn 25,26) → jistě není náhodou, že zde Hospodin užívá původního jména patriarchy → připomíná tím jeho potomkům, že Jákobovo vyvolení bylo založeno na Hospodinově milosti, nikoli na základě jeho kvalit
- Hospodin tedy jako důkaz své lásky k lidu Izraele předkládá svůj příklon k jejich praotci → poukazuje na dějiny spásy

v. 3: „nenávidět“ (שנא) → „nenávisť“ Boží vůči potomkům Ezaua se projevuje a) tím, že Hospodin k nim nemluví (nekomunikuje s nimi); b) tím, že je systematicky likviduje

- „nehostinná poušť“ (שקמה) → požehnání Hospodinovo spočívalo také v hojnosti úrody → zde je opak (viz Ex 23,29)
- „šakal pouště“ (תן מדבר) → nejde zřejmě o nějaké určité zvíře (řec. Drakon) → Jb 30,29; Iz 13,22; 34,12; 43,20; Jr 9,11; 10,22; Mi 1,8

v. 4: „Edóm“ (אדום) → „Červenozem“ → „Oblast vyznačující se červenou půdou“; tak jako Izrael je jméno praotce i jeho potomků, tak Edóm je jméno praotce Edómců i Edómců samotných

- je to kostrbatá krajina, plná skalnatých rozsedlin, doupat a jeskyní
- mezi Edómem a Izraelem bylo nepřátelství → Edóm nesvolil, aby přes jeho území Izraelci přešli (Nu 20,18-21)
- Edóm – Adam → člověk, který se neohlíží na Hospodinovu vůli, ale řídí se svými pohnutkami

- „zničit“ (רשש) → už jen v Jr 5,17
- aktérem ničení je zde Hospodin – ničí a boří to, co Edóm tvoří
- „obrátit se“ (שוב); „stavět“ (בנה) → Edómcí se obracejí, zkoušejí to znovu, stavějí → ale opět bez Boha → výsledek bude stejný
- „Hospodin zástupů“ (יהוה צבאות) → vojenský termín → Hospodin je Pánem všech nebeských i pozemských sil, nebeského vojska, démonů → původně vůdce izraelských vojsk (1 S 17,45), později neviditelných vojsk nebeských (1 Kr 22,13; Mt 26,53; Žd 1,14)
- „bořit“ (הרס) → Ex 15,7; Mi 5,11 → Hospodinovo svrchované a nebezpečné jednání → vojenský vpád → zničení, zpusťování → jako praktiky tehdejších způsobů války
- „území zvůle“ (גבול רשעה) → tam, kde se děje zvůle, tam, kde není řád, není si nikdo ničím jistý, tam, kde nemá cenu stavět obydlí → nikoli: Hospodin se hněvá → spíše nějaká temná síla → jen Izraelci vědí, že to činí Hospodin, Edóm to netuší
- „hrozně se hněvat“ (זעם) → Hospodin se strašlivě hněvá na bezbožného (Ž 7,12); i na Jeruzalém se hněval (Za 1,12) → vesměs (kromě Př) je to Hospodinova pravomoc hněvat se...

v. 5: „a vaše oči uzří“ (ועיניכם תראינה) → chtěli jste důkaz, máte ho mít

- „a vy řeknete“ (ואתם תאמרו) → sami to vyznáte → nikdo vás nebude k tomu muset vybízet → bude to vaše vyznání
- ale: pochopí to jen lid Hospodinův (vy = Izrael) → nikoli všichni lidé
- „Veliký je Hospodin i za územím Izraele“ (יהוה גדול מעל לגבול ישראל) → viz Ž 35,27; 40,17 → jde tedy o Boží vládu nad celým světem, i nad těmi, kteří se proti němu (a jeho lidu) staví

3. Teologická témata a podněty (otázky) pro kázání

a) Hospodin mluví ke svému lidu

- je třeba zdůraznit, že už sám tento fakt je projevem Boží milosti (Hospodin (Já) – vyvolený lid (Ty))
- my rádi rozlišujeme mezi řečí káravou (ta je nám nepřijemná) a řečí pochvalnou (ta nás naopak těší) X ať už k nám Bůh mluví jakkoli (kárá, anebo potěšuje), prokazuje nám tím svou náklonnost

b) Hospodinova láska k jeho lidu

- dokážeme stavět na „pouhém“ Božím slovním ujištění o jeho lásce k nám?
- anebo potřebujeme důkazy Boží lásky? pokud ano, důkazy jakého druhu? (pocítit až tělesně jeho blízkost (charismatická zbožnost); anebo zakoušet jeho požehnání (uzdravení z nemoci, stálé zaměstnání, život v materiální hojnosti, uznání ve společnosti atd.)
- problém tkví v tom, že jsou chvíle (anebo delší období života), kdy tyto „věci“ neprožíváme
- znamená to potom, že nás už Bůh nemá rád, že už nás nemiluje?
- Hospodin zde svému lidu dává jen jediný „důkaz“ své lásky: argumentuje dějinami spásy (Jákoba jsem si zamiloval)
- křesťanský dotaženo: Bůh si zamiloval Ježíše (Mt 3,17) – a proto miluje i nás, kteří na jeho dílo navazujeme, stavíme život na jeho vzkříšení a kráčíme v jeho stopách
- jsme jeho milovaní – bez ohledu na to, jak se nám aktuálně vede a daří

c) Hospodin je zlý na Zlo

- církevní otcové v „Edómu“ viděli Satana (původce všeho zla) – je tedy možné Edóm spiritualizovat (Hospodin potírá Zlo tohoto světa)
- Edóm zde může symbolizovat lidskou pýchu a vyvyšování sebe sama (v. 4) – je zde tedy možné mluvit také o pokoře, jakožto správném postoji člověka vůči Bohu (Př 3,33n; Jk 4,6)
- narážíme zde ovšem také na Boží svatost (Ř 11,33-35) – Hospodin boří a ničí a hněvá se (a máme právo se na něj kvůli tomu zlobit, nebo třeba jen – humanisticky - zamlčovat tyto „temné“ biblické výpovědi?)

d) Hospodin je veliký – i za hranicemi Izraele

- jak se to má s Boží mocí? Je Hospodin veliký „i za hranicemi Izraele“? Je Pánem všeho stvoření – tedy i nad těmi, kteří jej neuznávají, nepočítají s ním, neznají ho?
- jak přemýšlíme my, křesťané, o Boží mocí, o jeho vládě? Nejsou pro nás takovými hranicemi jeho působení (vlivu) zdi našeho kostela či modlitebny? Jedná Bůh svrchovaně i za „pomezím“ církve?
- teoreticky to uznáváme, v praxi se nám to tak ovšem často nejeví
- anebo je možné tuto výpověď chápat eschatologicky (ve smyslu: jednou vyznáte, jednou poznáte, že Hospodin je veliký).

Jan 17,1-8 Ježíšova modlitba za učedníky

Květná neděle

Ondřej Kolář

1. První reakce

- Text, u něhož stejnou měrou vnímáme věroučnou závažnost jako nepřístupnost a nesnadnou uchopitelnost. Čtenář má pocit, že beznadějně klouže po povrchu a nedokáže se dobrat pravého smyslu. Jaký homiletický přístup zvolit, aby se kázání neproměnilo v teologickou přednášku, která zůstává vzdálena nejen situaci posluchače, ale nakonec i pozemskému Ježíši?
- Proč vůbec Ježíš musí prosit o vlastní oslavení? Co konkrétně znamená oslavení?

2. Text

2.1. Poznámky k jednotlivým výrazům

Klíčový výraz $\delta\omicron\zeta\alpha\zeta\omega$ se u Jana vztahuje jednak k dílu Syna, tedy k jeho slovům a skutkům, zjevujícím Boží slávu mezi lidmi, jednak k dílu Otce, který svého Syna pozdvihuje zpět do své božské slávy, a konečně k dílu Ježíšových učedníků, kteří jsou posláni dovršit oslavení Syna.

v. 1: $\eta\ \omega\rho\alpha$ označuje zlom v Ježíšově životní cestě, Bohem stanovený čas jejího naplnění. Nejde jen o blížící se smrt, ale především o návrat Syna ke svému Otci, spojený s jeho oslavením. Ovšem Jan neopomene zdůraznit: je to také hodina, kdy se učedníci rozprchnou domů a nechají svého Mistra samotného (J 16,32).

v. 2: moc nad všemi lidmi = doslova $\pi\alpha\sigma\eta\ \sigma\alpha\rho\kappa\omicron\varsigma$, tj. veškerým tělem; $\zeta\omega\eta\ \alpha\omega\nu\iota\omicron\varsigma$ – janovské označení spásy, život ve společenství s Bohem; je člověku darován již nyní a po smrti dosahuje svého naplnění.

v. 3: $\gamma\iota\nu\omega\sigma\kappa\omega$ – v tomto případě se nejedná o kognitivní akt, ale spíš o poznání v SZ smyslu těsného společenství.

v. 6: $\tau\omicron\ \omicron\nu\omicron\mu\alpha$ – Boží podstata, jeho svatost, spravedlnost a láska.

2.2. Kontext

Perikopa je první částí tzv. velebněžské modlitby, která tvoří celou 17. kapitolu. Modlitba je vyvrcholením Ježíšových řečí „na rozloučenou“, v nichž vysvětluje smysl svého poslání a uvádí učedníky do nové situace, která nastane po jeho odchodu. Od předcházejících řečí se liší tím, že je prosbou k Bohu – ovšem učedníci ji mohou a mají poslouchat, protože je také přímluvou za ně (podobnou Ježíšovu „veřejnou“ modlitbu – dokonce se stejným gestem! - najdeme třeba při vzkříšení Lazara, srv. J 11,41n). Zároveň je tato modlitba předejchou následujícího pašijního příběhu a vlastně nahrazuje „synoptickou“ Ježíšovu modlitbu v Getsemanské zahradě. Motiv oslavení Otce a Syna, který je pro celou kapitolu určující, se objevuje u Jana již dříve, nejvýrazněji ve verši 13, 31n, jehož je velebněžská modlitba svého druhu rozvinutí.

Vymezení perikopy v luterském lekcionáři je poněkud svévolné, více by se nabízelo ukončit ji už v 5. verši (pak by ovšem zůstalo stranou zásadní eklesiologické téma kapitoly), anebo naopak později (pak by se myšlenkově hutný text neúměrně rozrostl). Obecně se ovšem vnitřní členění kapitoly dá jen těžko odhalit, což souvisí se specificky janovským „spirálovitým“ způsobem vyjadřování. Verše 1.-8. můžeme pokládat za jakýsi úvod do přímluvné modlitby (teprve v 9. v. zazní „za ně prosím“), který shrnuje vztah mezi Otcem, Synem a těmi, které „Otec dal Synovi“.

2.3. Komentář

v. 1-2 – Ježíš obrací své oči k nebi, tedy – v janovském smyslu – tam, odkud přišel a kam se má opět navrátit. Důvodem Synovy prosby není touha po vlastní slávě, ale po oslavení Otce. Ježíš si přeje dovést své pozemské dílo do konce, rozuměj: do smrti. Právě tím oslaví svého Otce a zároveň sám bude oslaven. Cílem tohoto dění ovšem není jen vnitrobožská oslava, která probíhá kdesi nad našimi hlavami; také lidé na ní mají získat účast. Naše vtažení do Boží slávy se děje skrze Syna, jemuž Bůh dal moc nad všemi lidmi, nad jejich životem a smrtí. Tuto svou moc Syn nakonec uplatňuje nikoli soudem, ale spásou, totiž darem věčného života – buď všem lidem (jak překládá ČEP), anebo (v souladu s v. 6) těm, které mu svěřil Otec (tak Kralická i jiné překlady). Podmínkou naší spásy je ovšem Synovo oslavení. Můžeme tedy shrnout: Ježíš prosí Otce o

vlastní oslavení nakonec kvůli nám lidem: vždyť jedině Otec může přijmout svého Syna zpět do slávy, a tím do ní přijmout i nás (J 3,14n).

v. 3 je vysvětlením (snad dodatečně vsunutým), v čem spočívá věčný život: v hlubokém společenství s Bohem a Ježíšem Kristem. V důrazu na „jediného pravého“ Boha můžeme spatřovat polemiku proti pohanství s jeho božstvy a vykupitelskými postavami (pavlovskou paralelu nalezneme v 1Kor 8,5n, janovskou v 1J 5,20).

v.4-5 dále rozvíjejí myšlenku oslavení: Syn celou svou pozemskou cestou (až do smrti) oslavil Otce. Má-li být nyní oslaven Syn, nemá mu být dáno něco navíc, co předtím neměl (jak předpokládá například hymnus ve Fp 2,6-11), ale vrací se mu zpět jeho původní sláva, kterou vlastnil ještě před stvořením světa. Syn se navrácí zpět do společenství se svým Otcem. Tím se ovšem kruh božského dramatu neuzavírá, nýbrž naopak otevírá: Syn do svého oslavení zahrnuje také věřící (J 17,24). Svým sestoupením nám Syn přiblížil Boha a svým vystoupením nás vtahuje do věčného života.

v.6 obrací naši pozornost od kosmických rozměrů k úzkému kruhu Ježíšových věrných. Jsou to ti, které Otec dal Synovi, tedy Boží vyvolení. V pozadí je patrně představa stáda, které svěřuje Bůh Ježíši k opatrování. S ní se u Jana setkáváme vícekrát, nejvýrazněji v 10. kapitole v podobenství o dobrém pastýři. Ježíš se za své učedníky modlí právě proto, že za ně cítí odpovědnost v okamžiku, kde je má ponechat samotné. Ježíš svým svěřeným lidem zjevil pravou podstatu Boha a oni jeho slova zachovávali. Motiv zjevení Boha oddělenému kruhu vyvolených má esotericko-gnostický nádech, avšak Jan přesto neztrácí ze zřetele ani celý svět (J 17,23).

v. 7-8 vysvětluje, v čem spočívá ono „zachovávání slov“: jde o hlubší proniknutí do tajemství vztahu mezi Otcem a Synem. Popisuje se tu proces poznání, kde má Ježíš úlohu prostředníka mezi Bohem a člověkem: přijímá od Boha slova zjevení, vychází od Boha a předává tato slova svým učedníkům. Oni je přijímají a tím zároveň nahlížejí, že tato slova pocházejí od Boha, a tak odhalují také pravou Ježíšovu identitu: je to ten, který je Bohem poslán.

3. Teologická témata

Protože je v perikopě koncentrována téměř celá janovská teologie (z velkých janovských témat chybí pouze Duch svatý), je následující výčet pouze výběrem toho nejdůležitějšího.

3.1. Ježíš celou svou pozemskou cestou oslavuje Boha. Ani v Janově podání, tak odlišném od synoptického, se ovšem nejedná o triumfální tažení božského hrdiny, ale o cestu lásky, služby (J 13,1-20) soucitu s trpícími (J 11,35), sebe-snížení a sebe-vydání. Tím Ježíš zjevuje, kým Bůh vpravdě je. Vrchol jeho pouti, kdy dovršuje oslavení svého Otce a je Otcem sám oslaven, je zároveň místem největšího ponížení.

3.2. Věčný život můžeme označit za plod Ježíšova oslavení Otce. Boží oslavení není žádná narcistní hra svaté Trojice, ale otevření Boží slávy pro všechny, kdo přijmou Syna jako Božího posla a uvěří v něj. V okamžiku, kdy Syn život ztrácí, my jej od něj získáváme.

3.3. Církev je v perikopě charakterizována primárně jako ze světa vydělené společenství, které Otec svěřil Synovi, které přijalo Synova slova a tato slova uchovalo, což pro Jana především znamená: uvěřilo, že Bůh Ježíše poslal. Teprve v následujících verších přibudou další prvky: věřící mají oslavit Syna, jsou posláni do světa, ale svět je nenávidí atd.

4. Podněty pro kázání

4.1. Kazatel, který připravuje bohoslužby na neděli zahajující pašijní týden, může vznešenost Ježíšovy řeči (ve velekněžské modlitbě snad ještě více vystupňovanou) vnímat jako kámen úrazu: zde se přece vůbec nehovoří o Ježíšově utrpení, ale spíš se otevírá vhléd do tajemného dění mezi nebem a zemí, které s drsnou realitou Ježíšova zatčení, výslechu, mučení a popravy nemá mnoho společného. Je dobré mít stále na paměti, že Janovo evangelium není převyprávěním Ježíšova příběhu, ale jeho teologickou (a místy dost abstraktní) reflexí. Jan „nepřeskakuje“ lacině pozemskou skutečnost, ale vede své čtenáře k pochopení, že v Ježíšově příběhu s námi a pro nás jedná Bůh sám, který „svou slávy říš opustil kvůli nám (Svítá 108)“. Paradox janovských pašijí je proto možné učinit přímo

základem kazatelské meditace. Ježíš dosvědčuje Boží slávu tím, že božskou sféru opouští a stává se služebníkem lidí. To, co se navenek jeví velmi neslavně, je právě zjevení Boží velikosti. Tam, kde končí život a všechny jeho možnosti, se nakonec otevírá život věčný. Zdánlivá prohra je ve skutečnosti vítězstvím nad hříchem a smrtí.

4.2. Toto poznání paradoxního charakteru Božího jednání pak smíme vztáhnout i na své životy se všemi jejich zdánlivě slavnými výšinami, které se mohou nakonec ukázat jako okamžiky odcizení Bohu, ale i neslavnými propady, v nichž se možná o to více setkáváme s Božím milosrdenstvím a pomocí. Naplněný, věčný život nenalzáme v úspěších, síle, zdraví, neomezené seberealizaci, v plnění všech našich přání, ale ve spojení s Kristovou cestou ponížení a v naplňování Boží vůle. Nezažila snad také církev v minulosti mnohokrát, že se právě v dobách útisku nebo přímo pronásledování stávala nositelem Boží slávy a její duchovní potenciál se uvolňoval, zatímco v dobách prosperity a „světského panování“ se Bohu vzdalovala a vnitřně hynula? Na konci svého života Ježíš bilancuje: oslavil jsem Boha a svou smrtí toto oslavení dovrším. Jak bude vypadat naše bilancování? Předložíme před Boha s patřičnou hrdostí vlastníma rukama vybudovanou slávu – anebo pokorný život „ad maiorem Dei gloriam“?

4.3. Homileticky produktivní je také vyjít ze situace církve – vždyť za ni se tu Ježíš modlí. Nelze ovšem obejít skutečnost, že Janovo evangelium podává poněkud jednostrannou eklesiologii, která nemá mít (a snad ani nechce mít?) obecnou platnost. Za Ježíšovou řečí prosvítá pocit ohrožení stádečka, ze všech stran tísněného zlým světem kolem. S janovskou interpretací postavení církve se nemusíme plně ztotožňovat. Přinejmenším dva základní důrazy jsou ovšem relevantní i pro současnou (a vlastně jakoukoli) církev:

4.3.1 Církev je společenství, které patří Bohu, resp. Kristu. On má věřící ve své moci a pod svou ochranou. Z jeho ruky je nemůže vytrhnout „zlý“ (či nepřející, obviňující, vysmívající se, nebo zase až příliš lhostejný a neutrální, náboženský či nenáboženský) svět kolem a mocnosti v něm

vládnoucí, ale ani my sami z ní naštěstí neumíme vypadnout a Bohu se nadobro ztratit. Vždyť Ježíš se za nás trvale přimlouvá – právě tehdy, když všelijak selháváme nebo přímo přestáváme být pravou církví.

4.3.2 Tento indikativ je ovšem i u Jana spojen s imperativem. „Zachovávat Ježíšova slova“ neznamená jen pevně se držet správné nauky o Trojici (jak by mohly sugerovat úvodní verše 17. kapitoly), ale trvale se vracet k tomu, co činí církev církví, a tímto kritériem poměřovat všechno její mluvení a konání. To není výzva ke konzervaci minulého, ale spíš k hledání vlastní identity a nezaměnitelnosti – právě v naší duchovní konstelaci, která není až tak vzdálena té, v níž se nacházejí janovské sbory.

Návrhy písní: EZ 408, 417, 435, 678

Návrhy biblických textů: Da 6,13-14; Fp 2,6-11; 1J 5,18-20

Lukáš 22,1-23,56 Pašije podle Lukáše

Velký pátek

Jiří Bureš

Úvodní poznámky k výběru textu

Příprava velkopátečního kázání počítá se čtením celých pašijí. Tento přístup má dobré důvody, zmíním dva: Úkol velkopátečního kazatele je ulehčen, protože o nejtěžších místech údělu člověka, o hloubce lidského hříchu, o největší „světové krizi“ nechá promluvit barvitě samo biblické svědectví. A kázání se těchto témat nevzdá, ovšem smíme o nich mluvit s „nedělním“ nadhledem, z perspektivy církve, která žije ve společenství s Kristem, který nad smrtí zvítězil.

Návrh předběžné osnovy bohoslužby slova

0. Přečíst (místo textu kázání) pašije, buď střídavě podle doporučení Agendy, nebo, pro lepší vnímání, ve více lidech děleným způsobem (Kristus, vypravěč, ostatní osoby).

1. Shrnout v několika větách, odstavcích děj přečtených pašijí, načrtnout „velký obraz“ a několika tahy štětce zvýraznit důležité linie.

2. Vybrat si jeden z pašijových motivů či jednu z perikop, a použít jej jako pointu kázání, s aktualizací pro věřícího posluchače.

Samotné kázání může být rozsahem stručné až úsečné, v tom smyslu, že podpoří slyšené (srv. velkopáteční kázání J. Štefana in Vyvýšení Syna člověka, Z.Susa, Středokluky 1998). Zkušenost ukazuje, že to nemusí být na úkor sdělnosti, právě naopak.

1. První reakce

- šachová partie, satan je na tahu (další asociace: i v šachu se obětují figury, ale... obětovat krále?)
- úkoly pro učedníky připomínají indiánské „testy dospělosti“: najděte si měšec, pořídte si meč, následujte muže se džbánem... uvidíte. Něco těžkého na obzoru – co možná přesahuje i samotný děj pašijí.
- Herodes připomíná moderního člověka: prožitek je na prvním místě, zvědavost po setkání s celebritou Ježíšem. Ale je o čem mluvit, když se ukáže, že JK jde cestou kříže? I Zacheus byl zvědavý, jeho příběh ale neskončil v trapném tichu...
- množství negativních postav a dějů, obrazy politických pletich, které

připomínají současné zákulisní obchody. Ježíšova slova a modlitby v té tmě svítí – jsou silnější, platí víc, než všechno zlé, co o člověku zaznělo? Jsou pro mne silnější?

2. Pašije – „velký obraz“ s přihlédnutím ke specifikům Lukáše

• „**Tu vstoupil satan do Jidáše**“ – Hned v třetí verši se Lukáš odliší od ostatních synoptiků. Motiv ďáblova vstupu do člověka je z biblické tradice neznámý, nelze ho spojovat s posedlostí demoniaků, což svědčí pro jedinečnost děje, který nastává. Lukášovo speciální podání úvodní perikopy nemá učinit Jidáše ďábelštějším, o tom se mluví o pár veršů později v oddílu Označení zrádce (21-23) o poznání méně vypjatými slovy („běda však tomu člověku, který ho zrazuje...“). Lukášův záměr je jiný: postava Božího Nepřítele, satana, je popsána jako *první hybatel pašijového příběhu*.

Tuto linii L dál rozvíjí. V další speciální látce, L 21,31-34, Ježíš nevaruje Petra („Šimona“) před velekněžími, vojáky, či služkou, která jej bude chtít usvědčit, nýbrž před satanem („satan si vyžádal, aby vás směl tříbit jako pšenici“, 21, 31). Meče, které chtěli učedníci použít proti nepřátelům pozemským, Ježíš odmítne (22,51). Při zatčení pak sám konstatuje: „toto je vaše hodina, vláda tmy“ (22,53, speciální L) a sluneční zatmění při jeho smrti má možná u L tuto skutečnost časově omezené převahy nepřítele zviditelnit (viz níže). Zlu je dán plný průchod, aby mohlo být poraženo celé, ve své největší síle a hrůze.

V tomto smyslu přibírá velikonoční děj, jak jej známe od synoptiků, u L ráz kosmického zápasu mezi satanem a „Spravedlivým“ (jak říká setník v 23,47; srv. Mt 27,54 „Boží Syn“), tj. pravým Mesiášem. Pašijovou partii rozehrává Nepřítel mocným tahem, zradou jednoho z Ježíšových nejbližších druhů (jen pro pořádek dodáváme, že to Jidáše nevyvíňuje z toho, že svého přítele podrazil, srv. L 22,21). I další figury se dávají k dispozici moci zlého, pašije jsou panoptikem různých tváří a podob lidského hříchu. Autor L přitom dává najevo, že tato konkrétní selhání a provinění proti Spravedlivému jsou obrazem / průmětem našich selhání a nespravedlnosti, kterou jsme způsobili my (např. ve Sk již v prvním kázání apoštolů poutníkům v Jeruzalémě zazní „Bůh předem rozhodl, aby byl vydán, a vy *jste ho rukou bezbožných přibili* na kříž a zabili.“).

Postavy u L:

- Pilát selhává v roli soudce: ten, kdo se má zastávat spravedlnosti, obětuje spravedlivého pro uklidnění situace. Obraz lidské neschopnosti, zabránit zlému, o kterém víme, dát svou kůži na trh pro druhého.
- tetrarcha Herodes (sL): člověk přesycený bohatstvím, znužený vládce, který baží po efektním („doufal, že uvidí jak dělá nějaký zázrak“, 23,8). Hluché setkání s Ježíšem, který Herodovi neodpoví.
- specifická je role lidu u L, který se u ostatních synoptiků zapojuje do posměchu a urážek pod křížem (Mk 15,29, „kolemjdoucí ho uráželi“). L však nadávky u kříže rezervuje pro židovské elity, velekněze a zákoníky, zatímco „lid stál a díval se“. Neschopnost ozvat se, zasáhnout proti mocným? Lhostejnost, zvědavé čumění na bolest druhého?
- velekněží a zákoníci (22,1), starší lidu (22,66) – elita věřícího lidu nese odpovědnost. L často zdůrazňuje prorockou roli Mesiáše („není možné, aby prorok zahynul mimo Jeruzalém“, L 13,33b), proroci však nebyvali odmítnuti lidem, nýbrž jeho vůdci, jeho pastýři.
- L 22,63-65: krutost hlídačů, kteří si krátí čas mlácením vězněného. Jak se člověk chová tam, kde ho nikdo nevidí, kde není volán k odpovědnosti?
- učedníci, byť jejich selhání je u L méně akcentováno. Projevuje se slabostí v boji s pokušením (spánek v Getsemane) a Petrovým zapřením.

Kristus je vsazen na kříž, jako společný terč hněvu a nenávisti. Jako trpící služebník (Iz 52) neuhýbá z cesty, přijímá bezpráví. Pašije nám drobnými detaily naznačují, že situaci sám připravil či předzvěděl (srv. podivuhodný dialog o přípravě (kdo co vlastně připravil!) večere v 22,7-12, kde „muž se džbánem vody“ dovede až na místo). Že dojde až na kříž, je však věcí modlitebního boje v Getsemane, který je *až na krev*, srv. 22,44. V potupě kříže umírá, a právě tam zjevuje totální Boží lásku, která je otevřená i nepřátelům, za které se modlí (23,34). A tuto ztělesněnou Boží lásku, sebevydání do posledního dechu, nepřemůže ani smrt.

3. Konkrétní perikopy s návrhem

(uvádím 2 příklady, nabízejí se další, Herodes, lotrové na kříži atd.)

3.1. Prosil jsem, aby tvá víra nevyhasla (L 22,31-34)

poznámky:

- ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου – ČEP: aby tvá víra neselhala, sloveso *ekleipó* je zde trochu překvapivě použito, protože evokuje postupný úbytek, vyhasnutí, aby se tvá víra neztenčila / aby nevyhasla. Stejný výraz

je použit pro zatmění slunce, eklipsu, v 23,44. Temnota přichází, i slunce vyhasne, avšak víra vyhasnout nemá.

- σιμύλασαι – prosívat, zpravidla v hrubém síti tak, aby se oddělilo dobré zrna od špatného. Obraz času těžké zkoušky.
- „satan si vyžádal“, narážka na Jb 1-2, kde satan získá pravomoc nad Jobem, aby jej skrze utrpení odvrátil od Hospodina. Perikopa odráží pravděpodobně i zkušenost pronásledování první církve.

V hodině „vlády tmy“, v satanově hře, která vede ke kříži, když selžou všichni včetně učedníka par excellence, tedy Petra, zůstává jediná jistota: tou je Kristova modlitba, jeho neustálé, *mobilní spojení* k Otcí. Skrze modlitbu přijme v Getsemane svou cestu jako Otcovu vůli, modlí se na kříži za nepřátele, a lotrovi, který činí pokání, říká „amen“ věčné naděje. S modlitbou vkládá svůj poslední dech do rukou Otce. Satan mu odebere vše pozemské, jako Jobovi, ale jeho modlitbu nemůže umlčet.

Právě tak je ujištěn Petr, že za něj již předem Kristus prosil. Kristova modlitba nese i nás, kdo v něj věříme, skrze zápasy, bolesti a selhání, ne nepodobné těm pašijovým.

3.2. Být svědkem pašijí – ženy z Galileje (L 23,49 a 23,55)

- Pašije lze vidět očima žen, které přihlížejí ukřižování (23,49) a posléze i samotnému pohřbu (23,55). Tyto ženy se poprvé objevují v L 8,2, kde jsou v Ježíšově doprovodu, a jsou charakterizovány jako „uzdravené ze zlých duchů a nemocí“ a/nebo ty, „které se o ně ze svých prostředků staraly“. Jejich jména (Jana, žena Herodova správce Chuzy, Zuzana atd.) odpovídají jménům žen, které objeví prázdný hrob. Jsou příkladem věrnosti v následování – pro ženu bylo dvojnásob obtížné, aby nebyla připoutána k domu a rodině (Theissen v Galilejském spekuluje, že ženy podporovaly JK hmotně právě proto, že jej nemohly osobně následovat).

Přihlížející ženy nelze heroizovat, k Ježíšovu kříži nic nepřidají. Ježíš se nepoděkoval ani plačkám (L 23,27-31), raději mají plakat „nad sebou“, činit pokání. Nabízejí však nám posluchačům evangelia důležitou roli: ani my nemůžeme ke Kristovu kříži nic přidat nebo ubrat. Co můžeme, stejně jako ony, je být pozornými svědky, upírat svůj pohled na toho, který zjevuje Boží lásku do krajnosti. Prožít spolu s ženami velikonoce, temnotu kříže, duté ticho hrobu, i radost vzkříšení.

Lukáš 24,1-12: Prázdný hrob

Rut Kučerová

1. První reakce

- věrnost žen
- dotek vzpomínky stačí, aby se ženy probudily k životu
- nedůvěra a posměch "jedenácti"....
- nedůvěra Petra...běží se přesvědčit, ale důkaz víře nestačí

2. Text

2.1. Kontext

- ženy připravující se pro poslední službu Ježíšovi, uctivě a pokojně
- rozrušení a vyděšení učedníci utíkající z Jeruzaléma do Emauz
- setkání Ježíše se zmatenými učedníky v Jeruzalémě

2.2. Komentář

v. 4: *A jak nad tím byly v rozpacích...*

rozpaky žen, spíš myšlenkový zmatek, skutečnost prázdného hrobu je nepřivede k víře, potřebují pomoc a ta se jim dostává

v. 5: *Proč hledáte živého mezi mrtvými...*

výtka dvou mužů v oslnivém rouchu, není příjemná, ale ženám živě připomene Ježíšova slova, která si uchovaly v srdci

v. 6: *Vzpomeňte, jak vám řekl...*

Bůh pamatuje na lidi a lidé se rozpomínají něj...

Ženám se nepřikazuje, aby šly zvěstovat zprávu o prázdném hrobu, mají se nejprve "rozpomenout".

v.7: *Syn člověka musí být vydán do rukou hříšným lidem...*

nejmenují se zde velekněží a zákoníci a Židé a učitelé Zákona, ale je tu morální a etické zhodnocení "hříšníci"

v. 8: *Vzpomněly si na jeho slova*

Ježíšova slova o utrpení se jeví jako klíčová k pochopení ukřižování a vzkříšení, jde tu o víc, než o prorocství a jeho naplnění

v. 9: *oznámily to všechno...*

ačkoliv jim to nebylo nařízeno, ženy vypráví, co prožily

scéna připomíná nadšenou reakci pastýřů na andělské zvěstování Ježíšova narození

ženy jsou první svědkové u L

v. 11: *Těm ta slova připadala jako plané řeči...*

stěží najdeme pohrdlivější vyjádření o reakci učedníků na zvěstování žen – "žvást, prázdné řeči", zprávu považují za nesmysl už za Ježíšova života nemohli učedníci pochopit, že Ježíš musí trpět, dokonce se ho na to báli zeptat, a teď vůbec nechtějí nic slyšet nedovolili si dotyk, ani tenkrát, ani dnes

3. Teologická témata

- dotykem vzpomínek na Ježíšovo utrpení, smrt a vzkříšení se rodí víra
- živý Ježíš navštěvuje lidská srdce a křísí je k životu

4. Podněty ke kázání

4.1. Dobrořeč duše má Hospodinu a nezapomínej...

Rozpomínat se na Boží lásku, vyprávět si o ní starými biblickými příběhy i současnými...

Jeden malý kluk mi na náboženství po vyprávění pašijního příběhu řekl: "když jsi nám vyprávěla o ukřižování Ježíše, bylo mně tak smutno, až mě bolelo srdce...." Myslím, že ten chlapec má nejlepší výbavu pro život.

Jaké zážitky si pamatujeme ze života?

Které jsme si pustili "na tělo", do srdce, do místa, kterým prochází Bůh. Dotýkají se nás, mění nás, odvíjí se od nich všechny další, vytváří souvislosti

Čingiz Ajtmatov: Stanice Bouřná

Na odlehle oáze v poušti žije kočovný kmen. Je častou kořistí lupičů, kteří mají bestiální způsob mučení. Pochytají všechny muže, vyberou si ty nejzdravější a nejsilnější, přiváží je ke kůlu na prudké slunce a hlavu jim ovinou živou velbloudí kůží a nedávají jim pít. Jenom ti nejzdatnější přežijí. Velbloudí kůže se vysycháním zcvrkává, přirůstá k hlavě a deformuje ji. Ti muži se zblázní, ztrácí paměť, a tím, se stávají nejcennějšími otroky.

Nic si nepamatují a jsou ochotni vykonávat jakýkoliv rozkaz. Říká se jim Mankurti. Jeden z nich dostává rozkaz zabít svou vlastní matku. Mankurt

ji nepoznává. Vykonává jen rozkaz svého pána, chladnokrevně, přesně, rychle.

Neztratit paměť, aby se z nás nestali otroci, novodobí Mankurti.

Nezapomínat na dobrodiní Boží

...dovolit, aby se nás dotklo

...obnovovat v sobě příběhy o Boží lásce, která objímá náš svět.

...nevynechávat utrpení

I smrt, které se všichni tak bojíme, a která nás vždycky nakonec dostane, je na Bí lásku krátká. Nepřemůže ji.

4.2. Být u toho ...nablízku... ženy z příběhu

Být blízko středu našeho života

Všechno, co myslíme, konáme, toužíme, naše zážitky, musí mít svůj střed, své útočiště, jinak jsme v životě smykáni ze strany na stranu, a hrozí nám, že "ulítneme". Jako z kolotoče.

Bůh je střed našeho života. Útočiště.

Nevzdálit se, nevypadnout ze středu.

Čím jsme dál od středu, hrozí nám, že se "utrhneme", "vypadneme", "ulítneme".

První vypadl ze středu svého života Adam.

Kristus je ten, který nás vede zpátky do středu. Svou láskou.

Kristus je viditelné centrum, k němu se všechno, co je v našem životě rozptýlené a roztříštěné a rozbité může sbíhat...a přibližovat Bohu i lidem.

V Truchlivém píše Komenský: *"Jak jste všichni na Petrovu formu! Jednák se tužíte zdaleka, jednák slábnete zblízka."*

Proto je dobré "být u toho", být co nejbliž středu našeho života, připomínat si Boží lásku a věnost – ukřižování, vzkříšení, prázdný hrob, a tak být Bohu nablízku, aby naše důvěra nezeslábla, když trápení a strach a osamocení se dějí nad míru, nad lidské unesení (i za Jobem přišel Bůh zavčas, dřív, než ztratil víru)

4.3. Je vyhráno! Kristus byl vzkříšen, je živý

říkají dva muži v zářícím rouchu ženám. I nám.

Svátek Vzkříšení Ježíše je svátek i našeho křísení a probouzení.

Děje se, když slyšíme oslovení (ano, tahle situace se dotýká a týká mě).

Když cítíme dotyk lásky, bolesti, radosti. To nás Bůh křísí k

životu...Povolává k životu. **Wolker** píše v básni **Dnešek**, že pak nastává "slavné zmrtvýchvstání".

Naše víra (i všech Marií, Petra, učedníků, Kleofáše a toho druhého) potřebuje vzkříšení – probuzení a taky povzbuzení.

Vzkřísit jiskřičky naděje, když oheň vyhasíná a srdce se nám naplní bezradností a zoufalstvím.

Viktor Fischl: Kuropění

V knížce Kuropění píše Fischl o starém venkovském lékaři. Hrdinou příběhu není doktor, ale jeho věrný druh kohout Pedro, jeho alter Ego, který ho doprovází na všech cestách k pacientům. A je to právě on, kdo burcuje doktora z rezignace a probouzí ho k dalším zápasům se zlem a bolestí a nemocí a smrtí.

"Vyhráno, vyhráno!" budí mě Pedro den co den.

"Je krásné ráno. Je krásný den."

"Den jako den", říkám mu, "jeden den jako druhý."

"Ne,ne," trvá na svém Pedro, "dnes je krásněji než včera. A zítra bude krásněji než dnes."

"A co když zítra nevstanu a vynesou mě a vykopou hrob a přikryjí drnem? A co když ti lasička skočí na hrdlo? Bude také dnes krásnější než včera?" ptám se.

"I potom, doktore, bude krásný den. Bude bez nás, ale bude krásný."

A rozepívá se hlasitěji než dřív a kohouti z celé vsi se k němu přidávají ve slavném chorálu.

Každé ráno stále opakovaný, ale vždycky nový rozhovor, v němž Bůh a člověk se potkávají znovu a znovu...A při každém takovém setkání do nás Bůh pumpuje sílu k životu, jako když tvoří úsvit, odstrkává tmu a neúnavně pumpuje do vzduchu bílou a modrou.

Nové ráno, nový den, nová možnost k životu.

Nová oslovení, nová setkání.

Nový začátek.

Probuzení a vzkříšení k životu.

Nový dech, když nám náš už nestačí.

Lk 11, 5-13: O vyslyšení proseb

neděle Rogate

Dagmar Hrubantová

1. První reakce

- já bych s takovou prosbou asi ani k příteli nešla
- dá se Pán Bůh umluvit, umořit prosbami?
- Bůh přeci neodpovídá pokaždé, když prosím, co s tím, když se zdá, že neslyší?
- proč si občas myslíme, že zlé je od Boha, když nás by ani nenapadlo nějak ublížit svým dětem? Být Božím dítětem, to přeci má svou váhu.

2. Text

2.1. Poznámky k některým výrazům

v. 5-8: má dubletu – Lk 18, 1-8

v. 7: *neobtěžuj mne* – kraličtí překládají: *nečiň mi nevole*

v. 8: *pravím vám* uvozuje něco důležitého, co se chystá Ježíš říci, podobně je to i ve v. 9.

neodbytnost - kraličtí překládají: *nezbednost*

v. 9: pasivum – opisuje se tak nevyslovené Boží jméno, Bůh dává...

v. 11: kraličtí stejně jako Mt 7,9 přidávají ještě kámen a chléb

v.12: *škorpión* – nejnebezpečnější zvíře, prudce jedovatý, ve stočeném stavu připomíná vejce

v.13: *dobré dary* – Boží dary, které směřují ke spáse – Lk 1,53 nebo Řím 10,15

Ducha svatého – Mt 7,11 má *dá dobré* – Lk odkazuje k přicházející spáse, k Bohu

2.2. Kontext

Je zde jasný kontext modlitby Páně, kterou 11. kapitola začíná, a přechází se od modlitby samé k odvaze modlit se a k vyslyšení proseb.

Širší kontext pracuje s rysy pravého učednictví, což je podle Lukáše láska k bližnímu (Lk 10, 25-37) a naslouchání Ježíšovu Slovu (Lk 10, 38-42) a následuje modlitba, především prosebná. Celé tema pak uzavírá Lk 11,13 – příslib daru Ducha Svatého.

2.3. Komentář

v. 5-8:

Podobenství o prosícím příteli. Podobenství usuzuje na vyprávěném příběhu z menšího na větší. Ne z přátelství, ale kvůli vytrvalému obtěžování nakonec půjčí tři chleby. Jestliže tedy i lidé, bez ohledu na momentální motivaci, si dovedou takto pomoci, tím spíš pomůže prosícím lidem Bůh.

Ježíš klade v podstatě řečnickou otázku – *Dovedete si představit, že byste přitele odmítli?* – v tehdejší době by bylo odmítnutí jen velmi těžko představitelné. Hostu, zvláště když byl na cestách, se slušelo něco podat, byť to bylo o půlnoci a stejně tak prosbě přítel bylo potřeba vyhovět, byť to bylo o půlnoci.

Stejně samozřejmá je pak i prosebná modlitba, podobenství k ní dodává odvahu.

v. 9,10:

Tyto verše mají paralelu v Mt 7, 7-8.

Vnitřně výrok souvisí s blahoslavenstvími, kterými začíná u Lukáše kázání na místě polním Lk 6,20nn a u Matouše kázání na hoře Mt 5,3nn. Výrok nerozebírá jednotlivé prosby, ale mluví o hledání a nalézání Božího království – dobrých věcí, Božích darů. Cestu je možné najít, jen je ji potřeba hledat. Po výzvě k vytrvalé prosbě a klepání, přichází zaslíbení – dostanete, naleznete, bude vám otevřeno.

Každý kdo prosí, kdo hledá, kdo tluče, dostane, najde a bude mu otevřeno. Není zde *každý, kdo si to zaslouží*, ale opravdu každý. Předpokladem je prosit, hledat a tlouct.

v. 11-13:

Paralela Mt 7, 9-11. Ani v rodině, ve vztahu otec a syn, se nedávají nebezpečné věci. Lk vynechává kámen místo chleba, snad aby zdůraznil to zlo, které představuje had a škorpión.

Verše lze chápat jako racionální argument k tomu, že Bůh slyší, vyslyší a odpovídá – *I vy dokážete vyhovět svým dětem* – přesto, že jste docela obyčejní (špatní) rodiče, děti svých (špatných) rodičů. Tím spíš to můžete čekat od Boha, který je dobrý. Bůh dává – *dobré dary* – podle Mt,

Lk dotahuje vše dál a mluví o Duchu svatém, jako o garantu všeho dobrého, ukazuje dál, až ke spáse a Božímu království. Boží dary jsou větší a lepší, než si dovedeme představit, vedou do společenství s Ním.

3. Teologická témata

- neustálá modlitba, odvaha k prosbám
- modlitby nevyslyšené nebo spíš nevyslyšené podle našich přání?
- dobrý Bůh a špatný člověk?
- výhled k příchodu Božího království, ke spáse pro nás připravené, naděje
- Boží dary – dar Ducha svatého

4. Podněty pro kázání

- Možnosti k prvnímu čtení:

Gn 18, 16-33 Abrahamova prosba za Sodomu

Gn 32, 23-33 Jákobův zápas u potoka Jabok a prosba o požehnání

- Prosby mezi námi lidmi, často spíš nahrazovány žádostmi, nároky a předpokladem, že když já tobě, tak ty mně. Opravdových proseb ubývá, rádi zvládneme všechno sami, nechceme se o nic nikoho prosit, neradi si necháváme od někoho pomáhat – závazek.

- Prosby a modlitby k Bohu – možnost pro otevřený rozhovor, vztah Já a Ty, důvěra, mohu si dovolit prosit, mohu ukázat svou slabost, nebude to použito proti mně.

- Prosby dětí, děti prosí často, učíme je to, často také škemrají a prosí „bez ustání“. Dáváme a vyslycháme, ale tak, abychom neublížili, někdy by jim jejich vlastní prosba, když se uskutečnila, ublížila.

- Nevyslyšené prosby – otázka, zda my vždy dohlédneme, kam naše prosba vede, otázka jak jsou naše prosby slyšeny a vyslychány, nemusí to být hned a nemusí to odpovídat našim představám.

- Dorothy C. Wilson popisuje osudy indické lékařky Mary Verghese, která po autobusové nehodě ochrnula, a kniha se jmenuje podle její jedné

věty : „Prosila jsem o nohy – a On mi dal křídla.“-

- Příchod Božího království – otázka čekání na něj a modliteb, směřujících k němu. To dobré, co Bůh dává v plnosti, dává v Duchu Svatém. Duch Svatý se nám tak stává průvodcem, ujištěním, že Bůh naše modlitby slyší.

- Bůh je ale zároveň úplně jiný, než jak si ho představujeme a jedná také jinak, než jak bychom jednali my. V knize Chatrč, od Paula Younga se hlavní postava Mackenzie setkává po velké tragedii s Bohem a dlouho s ním hovoří a v jejich rozhovoru dojde i na to, jak si lidé Boha představují:

„Potíž je v tom, že spousta lidí se pokouší přiblížit chápání toho, kdo jsem, tak, že si vezmou nejlepší verzi svého já, umocní ji na entou, započítají do toho všechno dobro, jaké si dokážou představit, což obvykle není moc, a tohle potom nazývají Bohem. A přestože to může vypadat jako bohulibé úsilí, pravdou je, že to zdaleka nevystihuje, kdo opravdu jsem. Já nejsem pouze nejlepší verze vás, jakou si dovedete představit. Jsem daleko víc než to, převyšuju a přesahuju všechno, co si můžete přát nebo myslet.“

- Modlitby a prosby starozákonních svědků – Abraham, Jákob...Job – to jsou modlitby, které mohou být důležité i pro nás, jako ukázaná cesta, jak se modlit, i jako posila pro těžké chvíle v životě, kdy sami nevíme jak dál a máme pocit, že Bůh neodpovídá. • Bůh stojí o kontakt s námi, na nás je, zda dokážeme prosit, hledat a tlouct, Bůh je připraven se svou náručí plnou lásky (Lk 15, 11-32), je s námi i v našich modlitbách (Řím 8, 26n).

- Dostáváme víc, než v modlitbách žádáme. Bůh nás nemiluje o nic méně, než my milujeme své děti, naopak, miluje nás mnohem víc.

- Modlitba směřuje až k velikonočním událostem, k Ježíšově modlitbě v Getsemane, i k odpuštění, které pro nás s křížem přichází. V Ježíšově ukřižování a vzkříšení je naděje, kterou můžeme vzít za svou, do všech životních situací.

- Přesto Bůh není automat na modlitby, vhodíme modlitbu a dole vypadne výsledek. Bůh od nás čeká důvěru, i ve chvílích, kdy je pro nás Boží odpověď nečitelná.

Ezechiel 36,24-28 a Skutky 1,6-14

neděle po nanebevstoupení

Lenka Ridzoňová

1. První reakce

- něco se mění – předěl, Ježíš tady byl a už není, změna, pro tohle období – už bez něj – zaslíbení
- nepotřebujeme znát čas a lhůtu
- Ezechiel: vezmu vás, shromáždím, přivedu do vaší země (předchozí verše: 17nn: popis toho, jak lid zemi poskvrnil, je nečistá – je proto potřeba, aby odešel?, aby mohlo opravdu dojít k očistě? v.29 - očista země (minule – potopa světa, duha...smlouva mezi Bohem a celou zemí, nejen lidmi)
- k očistě dochází proto, aby Boží jméno nebylo znesvěceno mezi pronárody – takže nejde o samotný lid? taky se s námi děje něco za nějakým účelem? – třeba to, že se s člověkem něco děje, má být pro někoho znamením
- příslib očisty, obnovy – nové srdce, působení ducha – člověk bude lepší – takže nemůžeme být lepší bez Boží pomoci? takže vlastně nemůžeme za to, když jednáme špatně? jsou věřící lidé lepší než nevěřící? mají přece srdce obnovené...
- jaká má být naše aktivita? jen se nechat očistit? nabídnout se k proměně, k očistě? (jarní prohlídka vozidla v servisu)
- dar Ducha opravdu bez našeho přičinění – my se mu můžeme jen otevřít - nebo nás „přepadne“, i když o to nebudeme stát, třeba úplně nevědomky?
- jak to bylo s učedníky? loučili se s Ježíšem, byli na hoře, hleděli vzhůru, něco očekávali - máme zaslíbení, že něco dostaneme - vyhlížet to, očekávat, prosit
- pořad se jedná o lidi, území, slova, činy
- výměna srdce - o něco přijdeme - o srdce kamenné, které je nedotknutelné, budeme zranitelní, budeme cítit bolest... (knížka Hora a ptáček) – chceme to?
- dostali nové srdce...ale za chvíli už to s nimi zase nebylo slavné...je to v Bibli pořad dokola...až ta nová říše, která nevíme, kdy přijde (Sk 1), bude dokonalá.

- období velikonoční (mezi Velik.. a svatoduš. svátky, úžeji po nanebevstoupení): záchrana, posila na cestu (poutníci do Emauz - vydáváme se na cestu - nezůstat s pohledem upřeným: k zemi - jako ti, kdo šli do Emauz, ani nahoru - jako ti, kdo hleděli vzhůru po nanebevzetí Ježíšově) - asi jde o cestu v kontrastu ke strnulosti (pohledu, myšlení, srdce, kroků...) - posilou na tuhle cestu je duch, jít a činit (vůbec něco - dobrého) můžeme jen s novým srdcem
- obnova země a lidu po návratu z exilu nedokonalá - je to závdavek toho, co teprve přijde (protože člověku byla ponechána svoboda s novým srdcem naložit, jak chce - ani nové srdce nejedná automaticky dobře - musí dostat „svolení“ člověka) (minule a kázání v neděli: obnova země po potopě, smlouva - ale stvoření je stále zlé, ale snad trochu míň)
- zaslíbená země, lidé s novým srdcem, kousek (záblesk) ráje na zemi, ostrůvky pozitivní deviace - když necháme mluvit (a plakat nad bolestí světa) to nové srdce
- velké zaslíbení obnovy, změny: změna místa (shromáždění do země), čistota, umytí, nové srdce, duch - hodně se toho změnil - asi různé obrazy pro to, jak Pán Bůh působí na člověka a v člověku

Jde o **Boží jméno** - to hlavně v předchozích verších. B. jméno jako čistý stan, místo bezpečí a lásky, Pán Bůh chce být tímhle stanem pro lidi, ale ten stan je znečištěn a pak se stane nelákavým. Proto to Pán Bůh chce napravit. Očistit své jméno. Jako jméno firmy - když bude mít špatnou pověst, přijde o zákazníky, nebude lákavou. Znečišťujeme my jméno „Boží firmy“? Jak?

Otázky:

- Co nás teď znečišťuje? (modly, hřích, slova, činy, co jsme udělali/neudělali... co jsou ti ukýdaní bohové?)
- V židovství tradice a rituály očišťování hodně důležité - jak je to s námi? Jaké jsou křesťanské rituály, možnost očištění? (článek v Respektu o kněžích zneužívajících děti - kritika církve, že zločin zařadí mezi hříchy, a tak je snadněji očištitelný - jde jen o věc před Bohem - je to viděné hodně kriticky, vnějšně... ale není to tak?)
- Co je v našich rukách (a odpovědnosti), a co není? Můžeme - nemáme-li nové srdce, srdce z masa od Pána Boha - za to, že se chováme zle? A nebo

to srdce máme (křest), ale jednáme proti němu? Petr zradil, ale nemusel, Jidáš zradil, ale nemusel...

2. Text

- **Ez** - zaslíbení země, přivedu vás... v tom srabu, kde jste, jste vlastní vinou, ale Pán Bůh vás v tom nenechá - dá vám zemi - ale, aby to tam zase nešlo od deseti k pěti, chce změnit vaše srdce
- **Sk** - kdy bude království obnoveno, nám není dáno znát
DS učiní lidi svědky - poslední slova Ježíšova před odchodem - poslední úkol, který jim dal
- **Obraz:** země, stát, království, volby... uspořádanost (Hospodin zahnal při stvoření chaos, nějak svět uspořádal - i uspořádání lidské společnosti je boj proti chaosu, anarchii) - možná to je to Ř 13 - vztah k veřejné moci - Bůh je proti chaosu; obraz království, říše je použit i pro Boží zemi (Boží království)

2.1. Poznámky k překladu

- v.25:** očištění od nečistoty - co se myslí tou nečistotou? hřích, modloslužba (v.17 - jako ženská nečistota); טָהוֹר be pure, clean.
- v.26:** dá/odejme smířit se s tím, že o něco přijdeme – o srdce z kamene (které leccos vydrží)
- v.27:** dám, učiním, abyste chodili, ostříhali, činili (podle řádů a nařízení – řády a nařízení jsou k čistotě)
- v.28:** budete bydlet zemi už jsem dal vašim otcům (nic nového – mohli jste tam být pořád)
budete můj lid – já budu váš Bůh (smlouva)

Spousta zásadních a výmluvných slov:

- *srdce, duch, země, (ne)čistota, řády, můj lid, váš Bůh*
- slovesa: *vzít, dát, vést, očistit, činit, ostříhat*

2.2. Komentář

- jazyk exodu a taky následující kapitoly (37,23)
- naděje do budoucna je jen v Bohu - v tom, jaký je, co bude napravovat a narovnávat, co bude dělat, kvůli svému jménu – protože je Bůh – patří to k němu (jsem, který jsem - to (takové) je jeho jméno – proto se na vás nemůžu vykašlat)
- v oddílu (už od 34. kapitoly) jde o nesení zprávy o spasení

- pravidla kumránské komunity – očista vodou + zřeknutí se hříchů, změna srdce
- už u Ez pozorovatelné náznaky křtu (křest proselytů, iniciační očista při vstupu do kumrán. komunity) – křest
- Ř 8,15-16
- „Budete mým lidem, já vám budu Bohem“ (Ez 11,20; 14,11; 34,31; 37,23).
- 2 smlouvy: Gn 9,8-17 (po potopě) a Gn 17 (Abraham) – těmto smlouvám zůstává Hospodin věrný – starší jsou přísliby země, pak příslib Boží přítomnosti, svatosti – i u Ez - úzce propojena země a Boží svatost
- Jr 31,31-34 – obnova smlouvy z Chorébu, smlouva bude v srdci – na tohle Ez asi navazuje
- (**Jeremjáš**: 627 – zač. půs., za vlády Jóšijáše, stopy mizí 587 – po pádu Jeruzaléma odveden soukmenovci do Egypta;
- Ezechiel**: jeruzalémský kněz, odveden do Babylona při první deportaci 597 – zde prožil pád Jeruzaléma 587/6)
- trvalost smlouvy vs. smlouva nová (Kumrán; křesťané) – napětí (židé – křesťané – příbuznost)

Poznámky k nanebevstoupení (podle H. Künga)

- takto oddělené od vzkříšení jen ve Sk (vznik mezi lety 80-90) – tato tradice v prvotní církvi neexistovala (později zapracováno také do Mk)
 - předpokládá se antické trojpatrové vidění světa
 - v Bibli byli na nebe vzati také Henoch a Eliáš, říká se to o dalších antických velikánech (Hérakles, Empedokles, Romulus, Alexandr Veliký, Apollonios z Tyany)
 - nanebevzetí jako modelová představa, kterou tenkrát lidé znali
- Pravděpodobné Lukášovy motivy:
1. znázornění nenázorného vyprávění o vyvýšení – vzkříšený Ježíš s konečnou platností vchází do skutečnosti Boží
 2. asi korekce příliš brzkého očekávání, že se Ježíš vrátí ještě za první generace
- Přijde (zatím) ne Ježíš, ale Duch svatý, aby vyzbrojil učedníky k misii.

3. Teologická témata

- čistota, očištění (hřích, modly, svatost)
- duch od Boha

- řády a jejich dodržování
- dar země, smlouva

4. Podněty ke kázání

- Sk – co tu stojíte a hledíte k nebi – (teď máte jiný úkol – to vám řekl Pán Ježíš ještě těsně před tím, než odešel) – s čím přicházejí v Bibli andělé – s jakými slovy – kdy – když je člověk bezradný
- Ježíš jim řekl, co se stane (dostanete Ducha svatého a budete mi svědky), je vzat, oni se diví, přijdou andělé – potvrzují slova, že Ježíš opravdu odešel a opravdu zase přijde
- Lukášovo dělení času (kalendáře) – napětí: těhotná doba – učedníci jsou se vzkříšeným Ježíšem u stolu, stalo se něco neuvěřitelného, tak to už je asi blízko ta nová doba, srdce jim buší v krku – Pane, už je to asi blízko! Ježíš je možná trochu klidní (mírní) – ještě to nebude hned, ale něco se stane - dostanete sílu DS – co to je?
- Duch svatý pracuje při lidech už dlouho – mluvili o tom proroci, např. Ez
- Duch svatý – proměňování člověka, světa, srdce, lidského slova – stane se svědectvím, osloví
- Aby ten duch byl opravdu silný, něco překonal, musí být od Boha.
- **Mezičas** mezi nanebevstoupením a svatodušními svátky: učedníci taky v tom mezičase – co dělají? Nejsme my taky v nějakém mezičase? Duch svatý není něco, co na člověka sestoupí a už na něm zůstane přilepené nebo přirostlé – pořád jsme v potřebě nového ducha. Nemáme ho jednou pro vždy v kapse... nedisponujeme jím.
- Pořád znovu prosit o ducha, o obnovu, o nové srdce – s tím lidem izraelským a Ezechielem vyřizovaným příslibem to bylo taky tak – pro dnešní den dostanete ducha a srdce.

Písně:

Stvoř srdce čisté, Bože, mi; Nová země, nové nebe;

D - 673: Dej odvahu včas slyšet; 675: Přijď již, přijď Duchu stvořiteli

Knížky:

Kierkegaard - Čistota srdce; Hora a ptáček (Der Berg und das Vogelchen)

Římanům 2,28-29: Obřízka srdce svatodušní svátky

Pavel Jun

1. První reakce

- Řezat do srdce, to musí hrozně bolet... (srv. na konci „poslední reakci“)

2. Text

- Obřízka... Podstatné je spojení se smlouvou Jahveho Gn 17,1nn. Obřízka je zpečetění a znamení jeho smlouvy.

- Starý zákon zná i význam zduchovněný. Nestačí obřezat tělo, ale nechat se obřezat na srdci Dt 10,16.

- Nový zákon: Hlavně u Pavla.

Pavel se kvůli obřízce dostal do sporu (s Petrem, Jakubem, staršími jeruzalémského sboru), pro něj se zde otvírala otázka zákona a svobody. Problém obřízky řeší zvláště v listu Římanům. Proti židovskému pojetí, že obřízka znamená něco jako charakter indelebilis, neztratitelný svéráz a dělá jednou provždy členem smlouvy, Pavel tvrdí, že jen ten, kdo zákon docela plní, je členem smlouvy, ale protože to nikdo nedokáže, tak zachraňuje jen milost (a víra jako „ekvivalent /reakce, odpověď/ k milosti“?). *Milost*, v Kristu zjevená, Kristus je konec zákona. Nejde o rozlišení žid – pohan, ale o rozlišení starý – nový člověk.

- Obřízka Kristova... Kol 2,11n. Křest představuje duchovní obřízku. Kde člověk odkládá starého člověka a obléká nového, mění se výchozí situace, staré protiklady se ztrácí v nové skutečnosti... Fil 3,3.

3. Teologická témata

- Smlouva, milost

4. podněty pro kázání (linie kázání)

- *Punc*. Hodnotící označení, znamená kvality. Úřední označení výrobků ze zlata a jiných drahých kovů.

Zlato a drahé kovy... To my nejsme... ale touze po ryzosti, po hodnotě, po kráse, po exkluzivnosti – musíte přece rozumět. Být tak drahocenný. Aby nad námi nikdo nemohl mávnout rukou. Aby si nás vážili. Abychom si sami sebe mohli vážít.

Máte nějaký punc? Jaký?

Kdybyste měli – před sebou nebo druhými obhájit svou „kvalitu“, hodnotu, na co byste odkázali. Co byste ukázali?

- Pro židy takovým puncem byla *obřízka*.

Obřízku chápali jako „potvrzení exkluzivního vztahu, který mezi Izraelem a Bohem je“. Obřízka byla znamením: patříme k Bohu. A v tom já mám svou hodnotu. Bůh s námi uzavřel smlouvu!

To je zvláštní nápad: Hodnota (moje a všeho) se odvíjí od vztahu k Bohu.

Stojíte o to patřit? Nebo chcete být nezávislí? Jak to máte?

Drahokam má přece cenu „sám o sobě“. A člověk...?

Izraelci měli smysl pro to – že hodnota souvisí s patřením k Bohu. Ne „ojedinělý“ šperk... Ale že jsem patřící... Jsme „Boží“, patříme jemu. Máme s ním exkluzivní vztah. Na znamení obřízky si proto hodně zakládali. Zvláště po exilu.

Apoštol Pavel se na ně dost zlobí. Proč, co myslíte? A co je nám po tom?

- Apoštol Pavel mluví také o „*obřízce srdce*“.

Obřízka srdce – to měl být tedy „punc na srdci“. Znamení kvality, hodnoty udělané na srdce. Vyryté do něj.

Punc na srdci. To je prý pro židy – ale i pro ostatní možné a nutné...? Jak se to dělá?

Duch to dělá. To je motiv slavnosti svatodušních svátků. A celé křesťanské víry.

„*Duch* to dělá“. Dává „punc na srdce“. Ale jak se to stane? A co to znamená?

- Je to div... A říci se o tom dá ne moc. Třeba tohle:

„Běžný stav“ našeho života je: Hledáme, (toužíme, musíme mít) něco, co... bychom mohli držet „v rukou“ a opřít se o to, vykázat se tím, moci si potvrdit: je to dobré.

Mít něco, kvůli čemu bychom měli naději na „punc“ kvality.

Co je pro vás takhle důležité, k čemu máte takový vztah. Každý máme něco... Může to být cokoli. Od rodiny, přes vzpomínky, zdravé tělo, pověst, nějakou schopnost, inteligenci, jasné názory.

„Běžný stav“, říkali jsme. Přesněji řečeno je to „stav mimo milost“. Trochu bojový stav. Pokoušíme sami sebe tvrdit a „potvrdit“. Držíme se něčeho... jako když na tom závisí život, (trochu jako když se topíme v moři a tak se křečovitě držíte jakéhosi prámu nebo okrajů lodky – tohle nás snad unese) a vznikne vztah, *zvláštní vztah, který pohltí většinu naší energie, většinu životního soustředění*, které máme. Jsme tím jako spoutáni, oslepeni.

A co se s tím může stát?

Připustíme, že nic... nemám... Pustím z rukou...

Stav „pokory“ se tomu říkalo kdysi. „Stav v milosti“ je přesnější. Protože tohle dokážete připustit a udělat, *až když* prožijete, vytušíte naproti sobě, všude okolo... stav přízně.

Pak zjistím, že se k ničemu takhle majetnický vázat nemusím. Že „nic nemám“ a takhle, jak jsem chtěl, mít nemusím. Že se bouře utišila – a já mohu jít „vstříc i po vlnách“.

A že to není hrůza – když je to „před Tebou“... a osvobozuje mě to pro to – „vnímat Tvou přítomnost“, ponořit se do ní, vnímat, jak mě zachycuje, nese, naplňuje...

- To je obřízka srdce. Punc na srdci. Nehledám nic, co by na něj dalo právo, prostě ho „na srdci cítím“. „Stav milosti“. To se děje v souvislosti s Ježíšem Kristem. U něj je tolik „milosti“, ne zkoumavého očekávání, ale Lásky, že se tohle stane.

Punc na srdci...

Ale... nikdo to nevidí. Nikdo si to nemůže ověřit. Nemohu se tím pochlubit, nikdo to nedocení. Ano, ale (v tu chvíli a zásadně) co je komu do toho?

Ale... ani já sobě se tím nemůžu pochlubit. Nemohu se do něj

zahledět. Ano, a proč bych to měl dělat? Když je to součástí mého nitra. Toho, co „od sebe nemohu vzdálit a dívat se na to zálibně“.

„Stav milosti“.

Jste do něj pozváni! Pustit se trámu a jít vstříc i po vlnách.

- *Udělej nám znamení milosti na srdce. Ať se upokojí a nevěší se tak... zoufale na nic...*

Čtení: *Fil 3,2-11*

Kol 2,10-12

Poslední reakce:

K první reakci přidávám poslední reakci: řezat do srdce – to taky může **(nebolet, ale) uzdravovat**.